

Regiongeologen
Buskerud Telemark Vestfold
Fylkeskommuner

MINERALSTRATEGI I BUSKERUD, TELEMARK OG VESTFOLD FYLKER

«Verdier i Norske Fjell»
NGU-dagen 6.februar 2013

Regiongeolog Sven Dahlgren
Buskerud Telemark Vestfold Fylkeskommuner

Regiongeologen
Buskerud Telemark Vestfold
Fylkeskommuner

MINERALSTRATEGI I BUSKERUD, TELEMARKE OG VESTFOLD FYLKER

Presentasjonsplan:

Regionalt geologisamarbeid 3 fylker siden 1998

Bergverksnæringen i vår region

Geologiske ressurser for framtida

- **Forvaltning**
- **Lovbestemmelser**
- **Politikk**
- **Strategier**

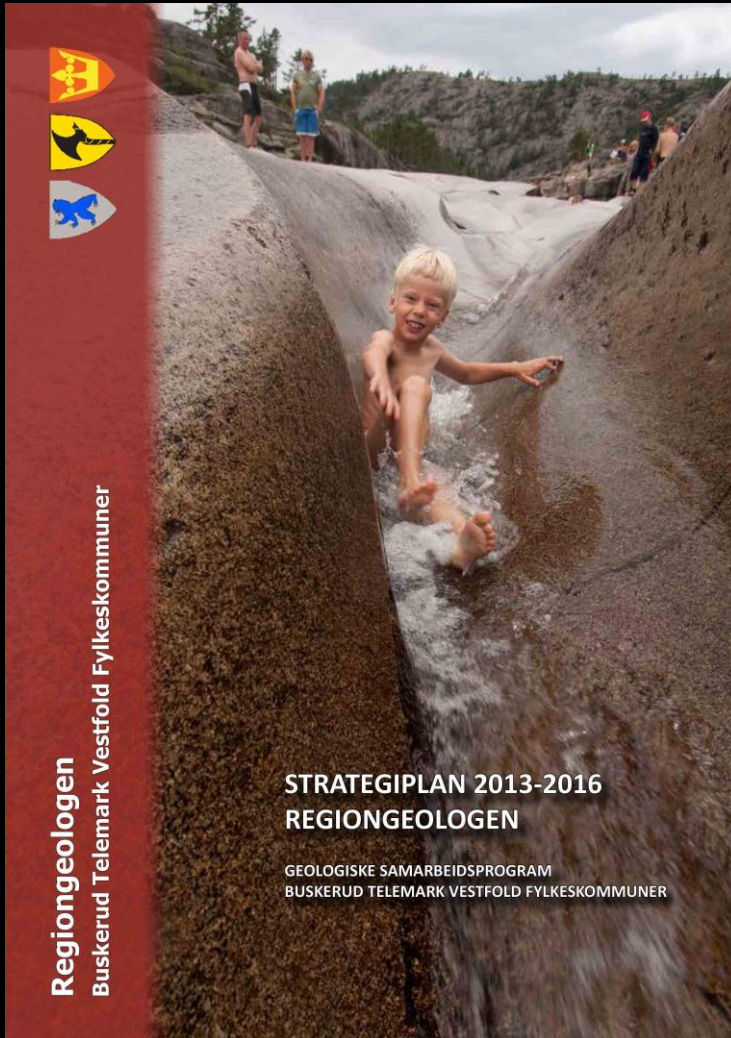
UTFORDRINGENE I FOKUS

Regiongeologen
Buskerud Telemark Vestfold
Fylkeskommuner

GEOLOGISKE RESSURSER MOT ÅR 2300

- 10 generasjoner fram i tid

**Strategiplan 2013-2016:
Helhetlig regional strategi og forvaltning
av geologiske ressurser**

Forbedre forvaltningen

- **Veilede kommunene**
- **Veilede relevant industri**
- **Foreta regionale samordninger**

**Øke kunnskapene om de geologiske
ressursene i regionen:**

- **Byggeråstoffer**
- **Industriminerale**
- **Blokkstein (larvikitt, granitt)**
- **Metalliske og ikke-metalliske mineralråstoffer**

Samarbeid med NGU essensielt

**Last pdf ned fra:
www.telemark.no**

Regiongeologen
Buskerud Telemark Vestfold
Fylkeskommuner

REGION MED STOLTE BERGVERKSTRADISJONER

Historisk:

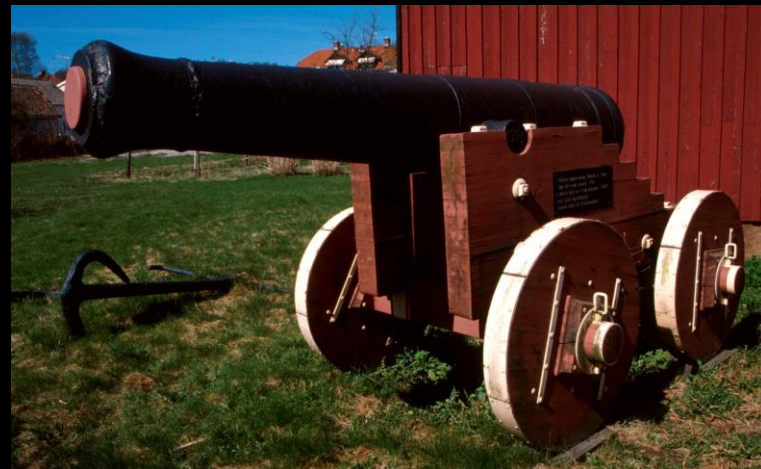
- **Viktige produkter**
- **Viktige arbeidsplasser**
- **Nasjonal økonomi**
- **Teknologisk kraftsentrum**

Kongsberg Sølvverk

Jernverkene

Kopper, sølv, kobolt, molybden, apatitt, gull.....

Sølv og Jern
- penger og makt

I DAG

Regiongeologen
Buskerud Telemark Vestfold
Fylkeskommuner

NOEN VIKTIGE GEOLOGISKE RESSURSER I BUSKERUD, TELEMARK OG VESTFOLD I DRIFT

- Sand og grus
- ▲ Pukk
- Blokkstein
- ◆ Kalkstein
- ◆ Leire
- Skifer /
Tørrmurstein
- (Industrimineraler
(Kvartsitt)

ØKONOMISK VIKTIG FOR
BUSKERUD, TELEMARK OG
VESTFOLD FYLKER

1300 M kr prod. verdi i 2011
680 direkte sysselsatte

Regiongeologen
Buskerud Telemark Vestfold
Fylkeskommuner

NEDSTRØMSVIRKNINGER -Nasjonale råstoffer

NORCEM, Brevik

I gruva/bruddet: 48 pers

På fabrikken: 185 pers

**Leverer sement til 80 %
av all betongproduksjon i Norge**

Regiongeologen
Buskerud Telemark Vestfold
Fylkeskommuner

FOR FRAMTIDA:

**FORVALTNING OG UTNYTTELSE AV RESSURSENE
- De grunnleggende spørsmålene**

Hvilke ressurser trenger vi?

Hvor er de og hvordan finner vi dem?

Hva har vi?

Hva gjør vi med påviste ressurser?

Regiongeologen
Buskerud Telemark Vestfold
Fylkeskommuner

FORVALTNING AV GEOLOGISKE RESSURSER

Vi må ha:

- **Strategier**
- **Hensiktsmessige verktøy**

Verktøyet er i 2 kasser:

- **Mineralloven**
- **Plan-og Bygningsloven**

Men:

Er verktøyet i disse kassene egnet?

Har vi egentlig det vi trenger?

Regiongeologen
Buskerud Telemark Vestfold
Fylkeskommuner

Mineralloven har utgangspunkt fra Telemark i 1540

Lov om erverv og utvinning av mineralressurser (mineralloven)

Lov av 2009

Kapittel 2. Leting

§ 8. Leteretten

Enhver kan lete etter mineralske
forekomster på fremmed grunn...

Bergverksloven av 1540

Første
finners
rett

Christian III

Regiongeologen
Buskerud Telemark Vestfold
Fylkeskommuner

MINERALLOVEN

§ 1. Lovens formål

Formålet med loven er å fremme og sikre samfunnsmessig forsvarlig forvaltning og bruk av mineralressursene i samsvar med prinsippet om en bærekraftig utvikling.

§ 2. Hensyn ved forvaltning og bruk av mineralressursene

Innenfor rammene av § 1 skal forvaltning og bruk av mineralressursene etter denne lov ivareta hensynet til:

- a. Verdiskapning og næringsutvikling,**
- b. Naturgrunnet for samisk kultur, næringsliv og samfunnsliv,**
- c. Omgivelsene og nærliggende områder for drift,**
- d. Miljømessige konsekvenser av utvinning, og**
- e. Langsiktig planlegging for etterbruk eller tilbakeføring av området**

Regiongeologen
Buskerud Telemark Vestfold
Fylkeskommuner

FORURENSNINGSLOVEN

§ 1. Lovens formål

Denne lov har til formål å verne det ytre miljø mot forurensning og å redusere eksisterende forurensning, å redusere mengden av avfall og å fremme en bedre behandling av avfall.

Loven skal sikre en forsvarlig miljøkvalitet slik at forurensninger og avfall ikke fører til helseskade, går ut over trivselen eller skader naturens evne til produksjon og selvfornyelse.

MEN har vi en:

§ 2. Hensyn ved forvaltningen av forurensningsloven

Det skal tas tilbørlig hensyn til driftsbetingelser for gruveindustri, for sikring av arbeidsplasser, konkurransemuligheter for norsk industri i en internasjonal sammenheng.....?

**NEI! Og det skal heller ikke forurensningsloven ha!
Men hvorfor har MINERALLOVEN en slik § 2?**

Regiongeologen
Buskerud Telemark Vestfold
Fylkeskommuner

PETROLEUMSLOVEN

§ 1-2. Ressursforvaltningen

Petroleumsressursene skal forvaltes i et langsiktig perspektiv slik at de kommer hele det norske samfunn til gode.

Herunder skal ressursforvaltningen gi landet inntekter og bidra til å sikre velferd, sysselsetting og et bedre miljø og å styrke norsk næringsliv og industriell utvikling samtidig som det tas nødvendige hensyn til distriktpolitiske interesser og annen virksomhet.

Regiongeologen
Buskerud Telemark Vestfold
Fylkeskommuner

Mineralloven: EN UNDERDOG

Vi trenger en fullstendig revidert minerallov!

En offensiv lov

En mulighetenes lov

En moderne og framtidsrettet lov

En lov som sikrer forvaltning av mineralressurser til nasjonens beste gjennom næringsutvikling, verdiskapning og arbeidsplasser

Skjel til Petroleumsloven!

Regiongeologen
Buskerud Telemark Vestfold
Fylkeskommuner

VÅRE FYLKER: TILFLYTNINGSREGION OG UTKANTSTRØK STERKT AREALPRESS OG STORT RESSURSBEHOV BEHOV FOR NÆRINGSUTVIKLING OG ARBEIDSPLASSE

HVA??

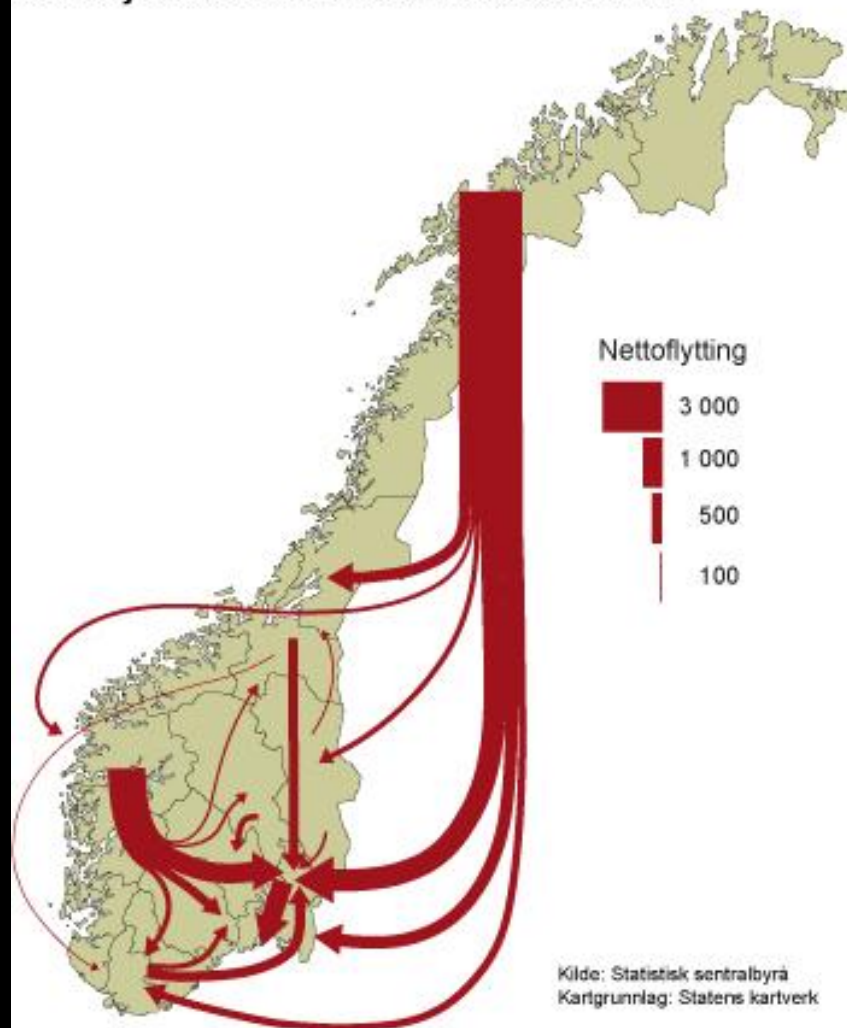
ER DE GEOLOGISKE RESSURSENE TRUET?
DE BLIR DA IKKE BORTE?

IKKE BORTE, MEN UTILGJENGELIGE

Utbyggingsprosjekter

Verneområder

Netto flyttestrømmer mellom landsdeler. 2008

Regiongeologen
Buskerud Telemark Vestfold
Fylkeskommuner

GEOLOGISKE RESSURSER I PLANSAKER - Fem på tolv eller fem over tolv!

Verktøykasse 2:

Plan- og bygningsloven fungerer dårlig for mineralressurser.

Geologiske ressurser «glemmes» eller kommer svært seint, vanligvis *FOR* seint, inn i plan- og vernesaker.

Ett ferskt eksempel (tilfeldig av hundrevis); Ny E-18 parsell i Bamble:

- **Kommuneplan siden 1996**
- **Reguleringsplan påbegynt mars 2010**
- **Høring 2012, varsel om mulig innsigelse fra Dir. min seint 2012.**

KU: Mineralressursene utilstrekkelig belyst i høringsdokumentene.

Risiko for forsinkelse av en stor utbygging seint i planprosessen

Regiongeologen
Buskerud Telemark Vestfold
Fylkeskommuner

GEOLOGISKE RESSURSER - Justering av Plan- og Bygningsloven

Plan- og Bygningsloven:

1. Det MÅ bli Krav om utredning av eventuell forekomst av viktige mineralressurser INNLEDNINGSVIS i alle planprosesser

2. Det må være hjemmel for kommunenes arealplaner å opprette hensynssoner for alle kjente antatt viktige mineralressurser som ikke er i drift.

Hvorfor skal mineralressurser ha dårligere lovhjemmel enn kulturminner, jordvern og biologisk mangfold?

Regiongeologen
Buskerud Telemark Vestfold
Fylkeskommuner

GEOLOGISKE RESSURSER

SAMMENHENGER

- Forekomst (naturgitt)
- Kartlegging, funn (NGU /FK-regiongeolog / (industri))
- Forvaltning (KOMMUNENE, fylkeskommunene, Staten)
- Detaljundersøkelser, Produksjon / Drift (industrien)
- Markedet / Forbruk (deg og meg)

**KOMMUNENE FORVALTER LANDETS AREALER
OG DERVED NASJONALE RESSURSER**

HVA ER GRUNNLEGGENDE VIKTIG?

Arealavgrense

Verdisette

Regiongeologen
Buskerud Telemark Vestfold
Fylkeskommuner

**VERKET
HURUM**

Regiongeologen
Buskerud Telemark Vestfold
Fylkeskommuner

**Svært viktig for eksport sjøveien til Oslo
Nasjonal ressurs**

RINGERIKE GRUSFOREKOMSTER - ØSTLANDETS STORE GRUSRESERVE

Kilemoen

Hensmoen

Eggemoen

Nasjonale ressurser

Regiongeologen
Buskerud Telemark Vestfold
Fylkeskommuner

Status sandtak pukkverk:

Kommunale målsetninger:

- 1: Hvor fort kan vi legge det ned?
- 2: Hva skal vi bruke steinbruddet til etterpå?
- 3: Pukk vil vi ikke produsere i vår kommune!
Det kjøper vi fra nabokommunen!

Krangel

Støy

Støv

Stygt

Konflikter

Høl i bakken / landskapet

Regiongeologen
Buskerud Telemark Vestfold
Fylkeskommuner

BYGGERÅSTOFFER

- For KOMMUNENES OG STORSAMFUNNETS SKYLD!

Oppfordring fra fylkeskommunene:

Enhver kommune må sørge for en kortreist, langsiktig, miljømessig og økonomisk god tilgang på byggeråstoffer.

MEN: DE fleste kommuner tenker ikke ut over kommunegrensene og ikke tilstrekkelig langsiktig.

Bør kommunene forvalte arealer med nasjonalt viktige geologiske råstoffer?

Regiongeologen
Buskerud Telemark Vestfold
Fylkeskommuner

Kritisk viktige råstoffer i EU's mineralstrategi

Råstoffer påvist/funnpotensial i Buskerud, Telemark og Vestfold fylker

Kritisk viktige:

- Beryllium
- Flusspat
- Kobolt
- Niob
- Sjeldne Jordartsmetaller (REE)
- Scandium
- Tantal

Svært viktige:

- Jern
- Nikkel
- Molybden

Betydningsfulle:

- Feltspat
- Kalkstein
- Kopper
- Kvarts
- Lithium
- Titan

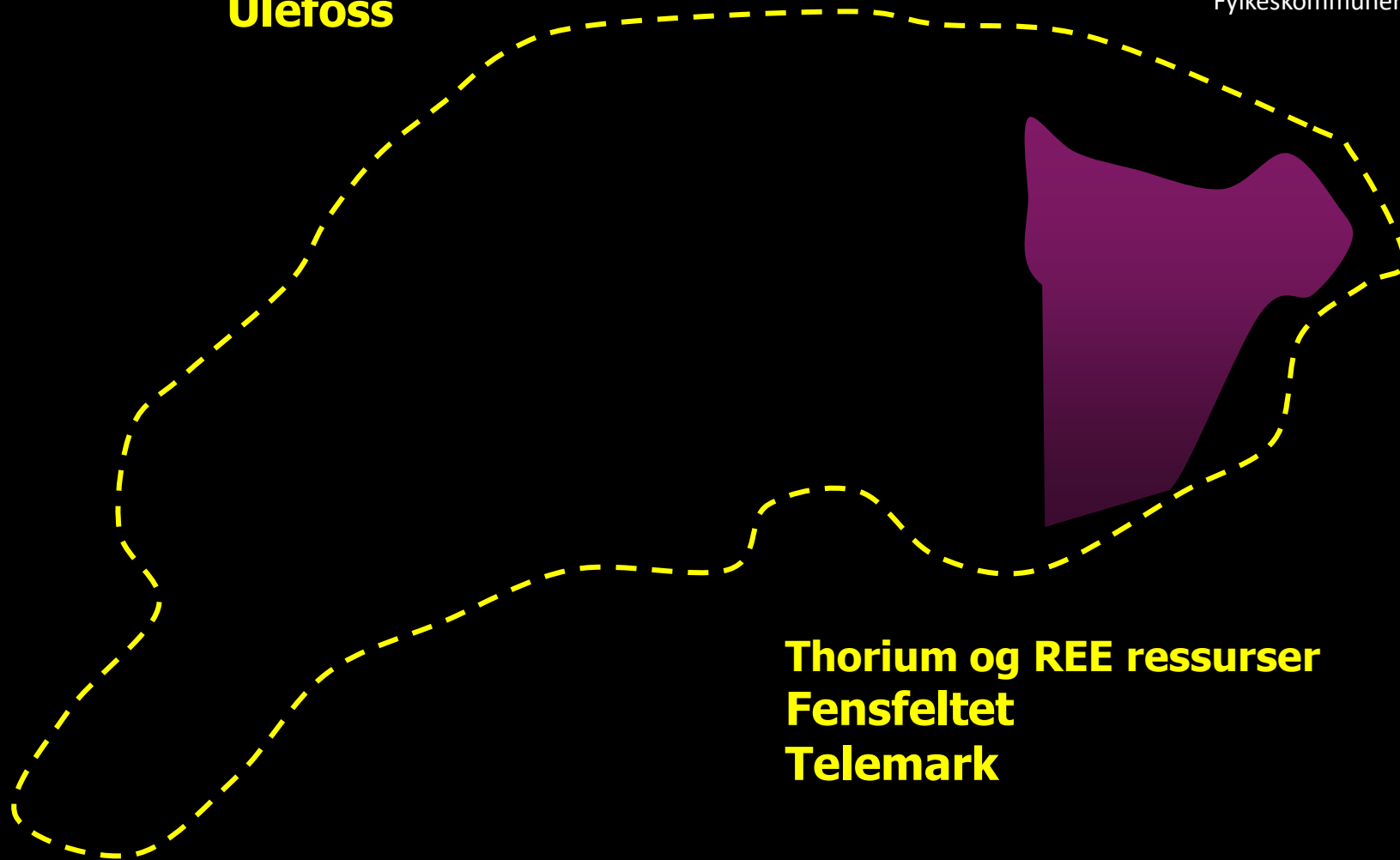

Norsjø

Regiongeologen
Buskerud Telemark Vestfold
Fylkeskommuner

Ulefoss

**Thorium og REE ressurser
Fensfeltet
Telemark**

Regiongeologen
Buskerud Telemark Vestfold
Fylkeskommuner

REE metaller FEN

REE in situ

**Påvist 2012
500.000 tonn**

**Verdi påviste ressurser
desember 2012
88 Milliarder kr**

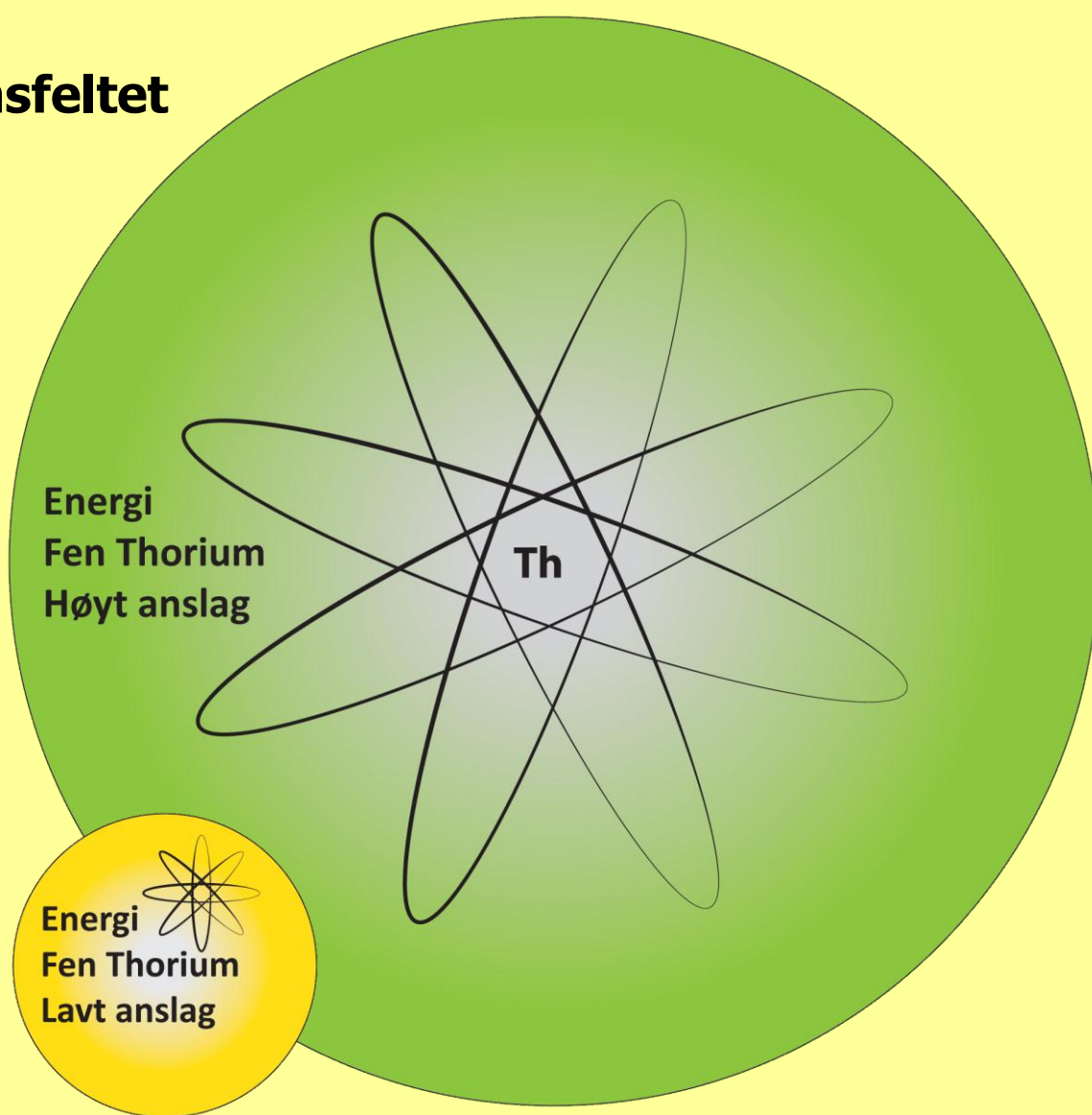
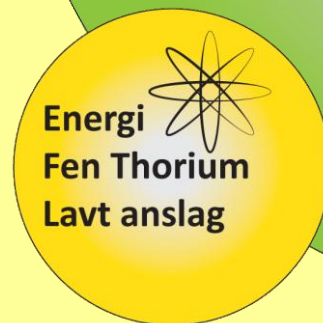
**Trolig LANGT
større REE ressurser**

Kjerneboring Fensfeltet 2012, REE Minerals

Energi i Thorium fra Fensfeltet

**Mer energi enn i
ALL samlet
Olje og Gass
fra norsk sokkel !**

**Fen thoriumenergi:
trolig minst 10,
muligens over
100 ganger mer !**

Institutt for energiteknikk

Thorium Think Tank

Regioneologen
Buskerud Telemark Vestfold
Fylkeskommuner

Regiongeologen
Buskerud Telemark Vestfold
Fylkeskommuner

MÅLSETNINGER FOR SAMARBEIDET MELLOM NGU OG BUSKERUD, TELEMAR OG VESTFOLD FYLKESKOMMUNER

**Framskaffe moderne, geologiske grunnlagskart
Avgrense kjente mineralressurser**

**Hvor er det geologiske muligheter
for å finne ukjente ressurser?**

Basis for:

Framtidsrettet arealplanlegging

Tiltrekke seriøs mineralindustri

Regiongeologen
Buskerud Telemark Vestfold
Fylkeskommuner

**GRUNNLEGGENDE
GEOLOGISK KARTLEGGING**

**GEOLOGER I FELT
ALLER VIKTIGSTE
FAKTOR**

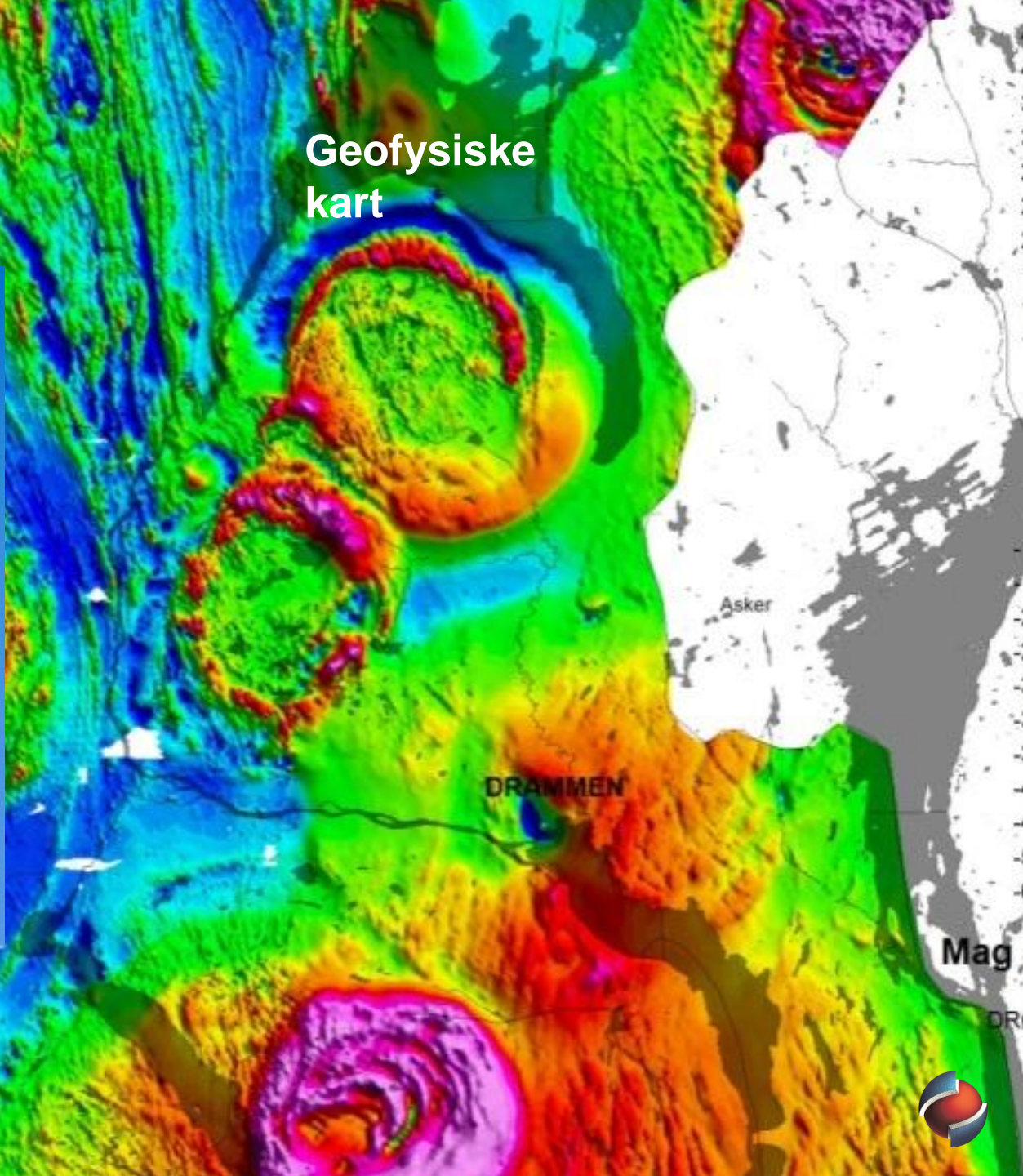

Regiongeologen
Sør og Telemark Vestfold
fylkeskommuner

Geofysiske kart

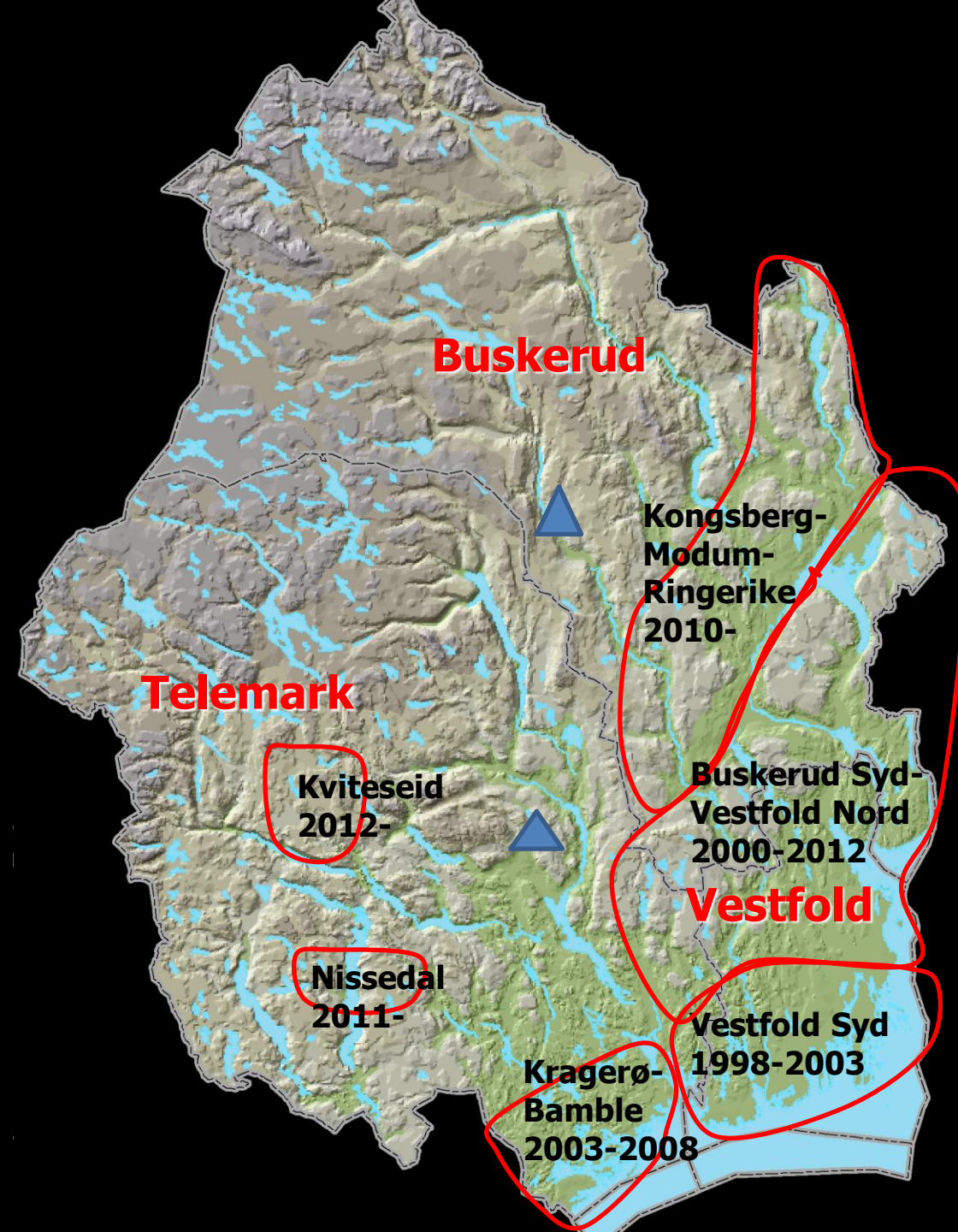

Regiongeologen
Buskerud Telemark Vestfold
Fylkeskommuner

PRIORITERINGER I BUSKERUD, TELEMAR OG VESTFOLD

 **Berggrunn og
helikoptergeofysikk**

 **Berggrunn
Begrenset område**

Regiongeologen
Buskerud Telemark Vestfold
Fylkeskommuner

STATLIG SATSNING PÅ SYDNORGE I 2013:

**10 millioner
er >0**

MEN.....

det er en begynnelse!

**VÅRE TRE FYLKER HAR HITTIL BIDRATT
MED 15 MILL KR I SAMARBEIDET MED NGU
..... Og vi takker NGU for et meget godt samarbeid!**

HVEM SKAL FORVALTE NASJONALE VERDIER?

**Grunnleggende
kunnskapsmangel
om georessurser blant
politikere, planleggere
og andre.**

Vanskelig
å lære
gamle
bikkjer
nye
kunster!

De tre fylkeskommunene
opprettet en geopark som
ble godkjent som en
European UNESCO
Geopark i 2006.

Lære barn og unge
sammenhengene:

Geologiske prosesser.

Forekomster av geologiske
ressurser.

Samfunnets behov for
geologiske ressurser.

Uttak av ressursene

OPPLÆRING **- Langsiktig fylkeskommunal satsning**

Regiongeologen
Buskerud Telemark Vestfold
Fylkeskommuner

HVEM SKAL SØRGE FOR Å FORVALTE NASJONALE RESSURSER?

**REGIONALT/KOMMUNALT i Buskerud, Telemark, Vestfold fylker:
>60 personer på hel/deltid forvalter skogressursene
1 person dedikert til georessurser i 3 fylkeskommuner**

Ikke alle fylker har fylkesgeologer. Det bør de få!

STATLIG:

**Oljedirektoratet / Oljetilsynet: Drøyt 400 ansatte
Dir. Min. ca 20 ansatte**

Regiongeologen
Buskerud Telemark Vestfold
Fylkeskommuner

KONKLUSJON

1 av 3

Vi trenger å justere vesentlige verktøy i verktøykassa for å kunne gjøre en bedre jobb:

Mineralloven

Grunnleggende endringer nødvendig. Skjel til petroleumsloven!

Plan- og Bygningsloven

- **Hensynssoner for mineralressurser**
- **Kartlegging /vurdering av forekomster av geologiske ressurser må inn tidligst mulig i all arealplanlegging på linje med kulturminner/ rødlistearter/ jordvern o.a.**

Alle fylkeskommuner må få pålegg om å ha geologisk ekspertise.

Regiongeologen
Buskerud Telemark Vestfold
Fylkeskommuner

KONKLUSJON

2 av 3

Geologiske ressurser på land «politisk glemt» av en «Stat i oljerus»

Staten må ta langt større ansvar for geologiske ressurser på land.

- **Offensiv politikk!**
- **Strategisk politikk!**

Bør kommunene forvalte nasjonalt viktige ressurser?

Regiongeologen
Buskerud Telemark Vestfold
Fylkeskommuner

KONKLUSJON

3 av 3

NASJONAL MINERALRESSURSSTRATEGI

Buskerud, Telemark og Vestfold fylkeskommuner har i 15 år hatt en regional strategi for og satsning på forvaltning av geologiske ressurser i et 10 generasjoners perspektiv.

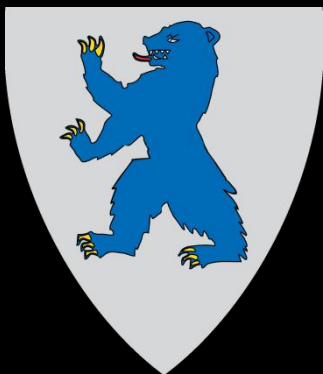
Vi hilser en nasjonal Mineralstrategi snarlig velkommen og håper at regjeringens bevilgninger til geologiske undersøkelser MINN og MINS varsler begynnelsen på bedre tider.

Enn så lenge får fylkeskommunene sørge for å berge de ressursene som finnes til nytte for våre etterkommere!

Til NHD:

Vi bidrar gjerne ytterligere i prosessen med nasjonal mineralressursstrategi!

Buskerud Telemark Vestfold
Fylkeskommuner

REGIONGEOLOGEN

Last pdf ned fra:
www.telemark.no